

DE RE MILITARI CV

Брой 105

DE RE MILITARI

Журнал за конфликтите в Леванта и Магреб

Автори: Руслан Трад, Александър Стоянов, Венцислав Божев

Място на издаване: София, България

Дата на издаване: 29.12.2018

Сайт на авторите:

www.ruslantrad.com, www.historyofwars.net

Сайт на журнала:

www.remilitari.wordpress.com

Facebook страници:

<https://www.facebook.com/hystoryofwars>

<https://www.facebook.com/intidar.blog.and.news>

<https://www.facebook.com/deremilitari>

Контакти:

ruslantrad@gmail.com

klubvoennaistoria@gmail.com

v.bozhev90@gmail.com

За заявки за изготвяне на детайлни карти: klubvoennaistoria@gmail.com

ISSN 2367-9476

АВТОРИТЕ

РУСЛАН ТРАД

Журналист на свободна практика с фокус върху Близък изток и Северна Африка. Създател на първия български блог за Близък изток, Intidar, както и на организацията Форум за арабска култура. Водил е лекции за политически движения и процеси в Близкия изток в аудитории на Софийски университет, Нов български университет, Червената къща и Дипломатически институт към МВнР. Пътува често в Близкия изток, като публикува репортажи от Ливан, Югоизточна Турция, Тунис, Ирак и Сирия, а през 2014 заснема филм в Иракски Кюрдистан на фронтовите линии с „Ислямска държава“.

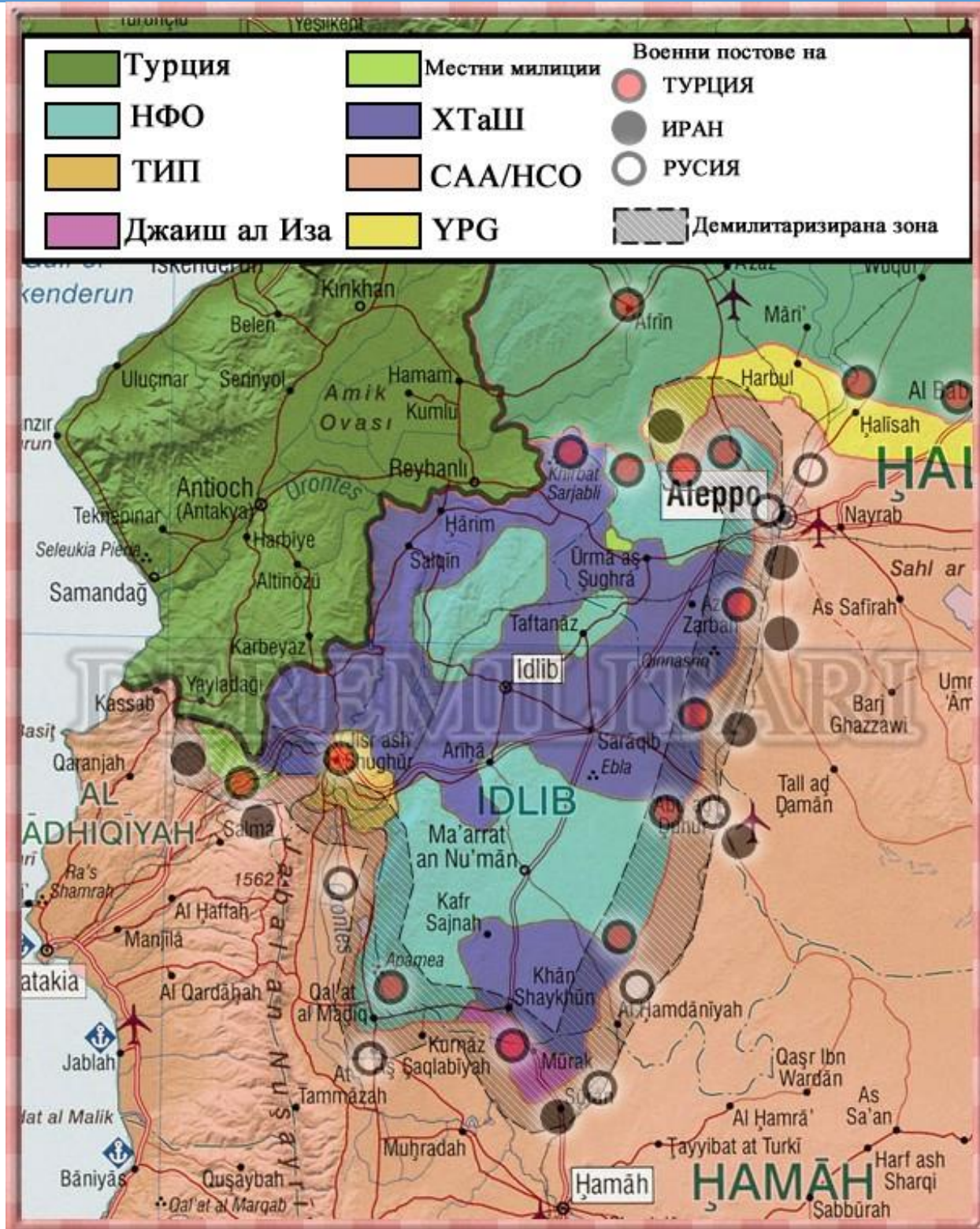
АЛЕКСАНДЪР СТОЯНОВ

Историк и журналист, доктор, а преди това и *magister cum laude* от Лайденския университет в Нидерландия. Отговорен редактор и създател на списание “Военна История” и съосновател на “Клуб Военна История”. Автор на множество публикации, посветени на различни проблеми от военната и политическата история на Европа и Близкия Изток. Автор на единствените подробни карти на български език, проследяващи конфликтите в Сирия, Ирак, Либия, Йемен, Нигерия, Афганистан и Сомалия.

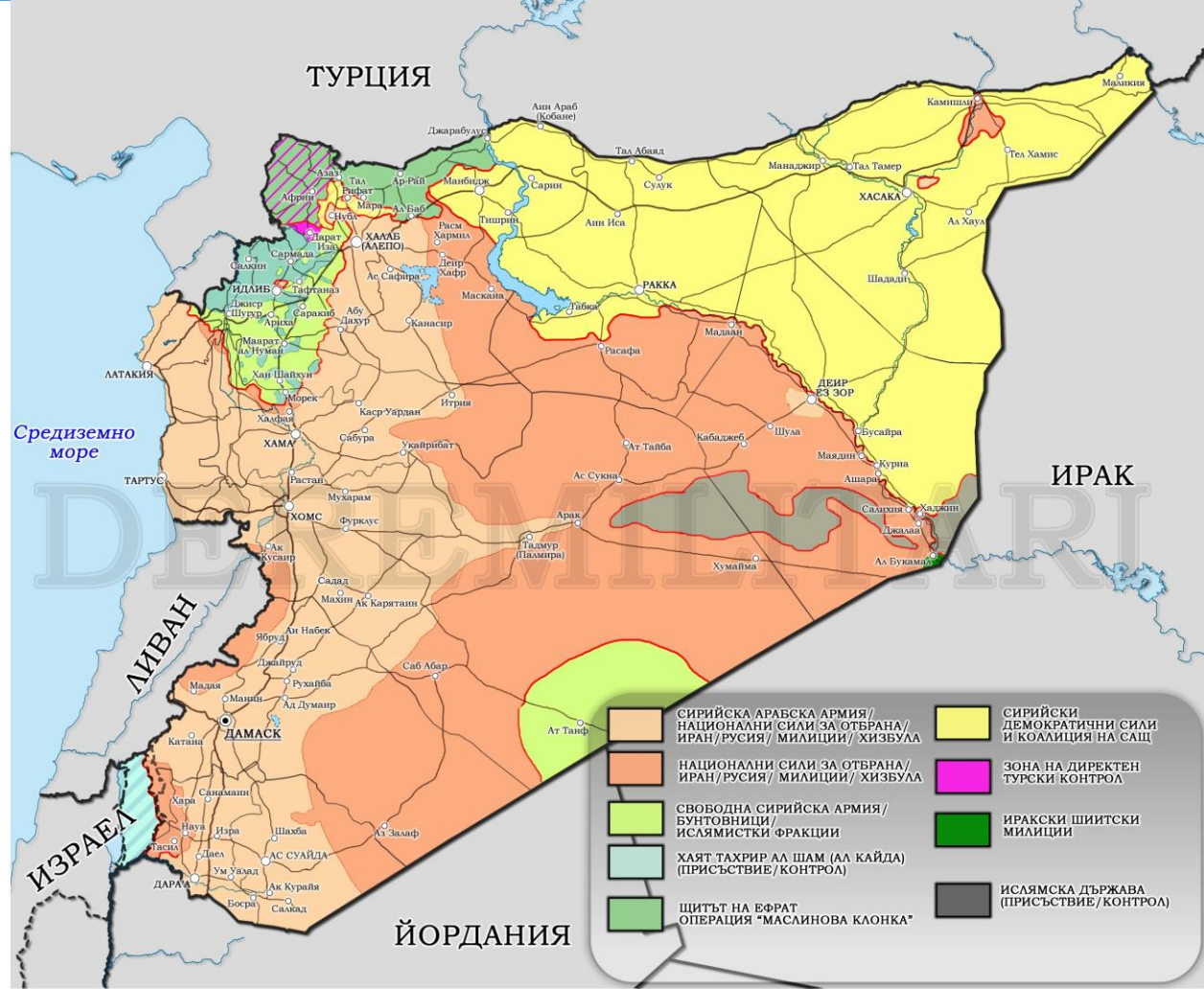
ВЕНЦИСЛАВ БОЖЕВ

Политолог и експерт в областта на международните отношения с богат опит в анализа на европейските политически процеси, както и на динамиката на отношенията в Близкия изток и постсъветското пространство. Автор на множество материали и академични текстове по въпросната тематика. Участник в международни изследователски проекти и теренни проучвания в Близкия изток.

СИТУАЦИЯТА В ИДЛИБ

СИТУАЦИЯТА В СИРИЯ

ИЗТЕГЛЯНЕТО НА САЩ ОТ СИРИЯ И БЪДЕЩЕТО НА КЮРДИТЕ

Очертава се интересен и изключителни динамичен край на 2018 г. що се отнася до Близкия Изток и конкретно Сирия. Макар и фронтовите линии като цяло да се успокоиха с някои изключения, все пак събития не липсват. Съвсем на скоро Турция стартира подготовка за трета поредна мащабна военна операция на територията на Северна Сирия в рамките на по-малко от три години след проведените успешно в периода 2016-2018 г. „Щит на Ефрат“ и „Маслинова клонка“.

Отново, както и предишните два пъти, предстоящата офанзива е определена като „антитерористична операция“. И макар първата от 2016 г. да придоби легитимност и подкрепа от международната общност, заради ликвидирането на териториалния контрол на Ислямска държава (ИД) по границата с Турция, то с втората не бе точно така. Тя бе насочена срещу кантонът Африн и кюрдският Сирийски демократични сили (СДС) – партньор на САЩ и Русия и основна (а в един определен момент бе и единствената ефективна) фракция оперираща срещу ИД на терен, но считана за терористична организация в Анкара.¹ По тази логика турският президент Ердоган счете за напълно легитимна и уместна инвазията в Африн.

В крайна сметка, въпреки общо взето негативните реакции от страна на световни лидери и международни организации, все пак турската офанзива получи негласна подкрепа от страна на ключовите играчи. Американският президент Доналд Тръмп практически не стори нищо, докато Русия изтегли своя военен контингент от Африн, който до този момент бе позициониран именно с цел възпиране на една евентуална турска интервенция.

Обратно в 2018 г. Съвсем скоро след като бе обявена бъдещата операция срещу СДС в Северна Сирия източно от р. Ефрат, президентът Тръмп потвърди, че ще изпълни едно от своите

¹ Водеща позиция в състава на Сирийските демократични сили има фракцията Народни сили за отбрана, поддържаща тесни връзки с Кюрдската работническа партия в Турция – организация обявена за терористична от САЩ и Великобритания.

предизборни обещания, а именно да изтегли всички американски сили от Сирия. Към настоящия момент на терен оперират около 2000 души, предимно специални части. Част от тях са разположени по границата с Йордания, но основният контингент е в Северна и Североизточна Сирия и неговата роля е същата каквато бе и тази на руснаците в Африн – да бъдат буфер срещу домогванията на Ердоган към Северна Сирия и кюрдите.

Самото решение Тръмп обяви малко след телефонен разговор с Ердоган, в който основна тема е била именно предстоящата офанзива. Как и по какъв начин Ердоган е убедил своя американски колега, не се знае. Много вероятно е турският президент да е използвал като основен аргумент паралелните преговори, които се водят в момента за осъществяването на мултимилиардни сделки за закупуване на американски зенитно-ракетни комплекси Patriot и изтребители F- 35. Интересното в случая е, че в края на 2017 г. точно преди изтеглянето на руснаците от Африн, Турция се ангажира да закупи конкурентните на Patriot системи C– 400.

Не закъсняха и негативните и критични оценки на решението на Тръмп. Съюзниците от международната коалиция срещу ИД изразиха притеснение и загриженост, а на домашния фронт републиканци и демократи разкритикуваха остро президента. Не само това. Последваха и оставки. Секретарят по отбраната ген. Джеймс Матис и специалният президентски представител в Международната коалиция срещу ИД Брет Макгърк обявиха, че напускат своите постове. Особено впечатление прави оставката на Матис, който в продължение на две години бе един от малкото хора от екипа на Тръмп, ползващ се с огромно уважение и респект, както от републиканци, така и от демократи. Твърд и последователен в решенията и действията си, Матис е заявявал неведнъж, че ненавременното изтегляне от Сирия би представлявало „стратегическа грешка“.

Грешка, при това не малка. Вярно е, че Тръмп от дълго време има намерение да изтегли американските сили от Сирия, но да го осъществи в този деликатен момент ще увреди не само американските интереси и имидж, но ще постави в директна заплаха съюзници. От момента на американското изтегляне, кюрдите ще се окажат между

чука и наковалнята. Турция вече подготвя своята офанзива, а в същото време сирийската армия разположи свои про-правителствени милиции в близост до курдските позиции. По този начин курдите са поставени пред сложен избор – дали да се бият сами, евентуално на два фронта, срещу превъзхождащ противник, или да потърсят опит са преговори със сирийското правителство. На този етап вторият вариант изглежда по-логичен и доказателство за това е, че курдите се изтеглиха от Манбидж предадоха контрола над града на правителствената армия (макар да е непотвърдена информация към 29 декември). Много вероятно е в близките седмици сирийски сили - с благословията на Русия и Иран - да се разположат и в кантоните Кобане, Тал Абияд, Хасака и Камишли. Това би означавало евентуален край на пълната курдска автономия в Северна Сирия и бъдещи преговори за обратно интегриране към сирийската държава, но би възпряло и турската офанзива.

Отношението спрямо курдите и изобщо решението за изтегляне, не биха могли да се обяснят просто с прагматизъм или липса на принципност и идеали. САЩ винаги са изпитвали трудности в баланса между своите идеали и ценности и реалността на терен. Тук чисто и просто става въпрос за липса на елементарна трезва оценка. Обявяването на победа срещу ИД в Сирия меко казано граничи с абсурда, особено при положение, че според оценки на американската армия от месец юли тази година, на терен там все още действат около 14 000 техни бойци.²

В крайна сметка, след всичко казано до тук изникват някои много важни въпроси. На първо място използвани ли бяха курдите като валута за осъществяването на една сделка на по-високо равнище? И ако е така, какви изводи могат да се направят за Тръмп и неговото отношение към съюзници и партньори? Може ли САЩ при неговата администрация да спазва поети дългосрочни и независещи от смяната на правителства ангажименти и задължения? И не става въпрос само за курдите, а за НАТО и различни партньори из целия свят. Ако Тръмп е склонен да предаде (при това на два пъти) курдите, които самият той е определял

² https://media.defense.gov/2018/Aug/06/2001950941/-1/-1/1/FY2018_LIG_OCO_OIR3_JUN2018_508.PDF

като съюзници в борбата с враг като ИД, какво остава за всички останали дългогодишни партньори?

САЩ НА КРЪСТОПЪТ

През последната една година, за мнозина наблюдатели поведението на САЩ изглежда доста хаотично. Всъщност, това състояние съвсем не се касае само за последната една година. Много хора допускат грешка и приписват липсата на визия и решителност в поведението на единствената суперсила само на президента Доналд Тръмп. В действителност, голяма част от настоящите проблеми на Вашингтон започнаха още по време на двата мандата на Обама. В този смисъл е далеч по-коректно да се говори за предизвикателствата пред САЩ не като за скорошни феномени, а като за трайно развиващи се тенденции, трупани в продължение на цяло десетилетие. Тръмп отнесе доста упреци, подигравки и насмешки, а наскоро дори кръстиха заравящ глава в пясъка сляп червей на него. Но да се хвърля цялата вина за безпътицата на американската външна политика върху настоящата администрация е наивно, погрешно и само служи в полза на хора от обкръжението на Обама, които сега, от дистанцията на времето и отговорността, се опитват да си измият ръцете от проблеми, с които те самите не са се справили.

БЛИЗКОИЗТОЧНОТО БЛАТО

САЩ присъстват в Близкия изток от 1945 г. насетне и през по-голямата част от времето изиграват картите си относително успешно, контрирайки опитите на СССР да доминира Арабския свят в контекста на конфликтите около Израел. Нещата започнаха да се променят след 2001 г., когато Вашингтон подхвана своята „война срещу терора“. Операциите срещу Ал Кайда бяха последвани от инвазията в Ирак, която се проточи десетилетие и преля в появата на Ислямска държава и разпространението на Арабската пролет. Неумелата намеса на САЩ в борбата за Либия след 2011 г., както и не достатъчно категоричната

политика спрямо случващото се в Египет, намериха логично продължение в неспособността на Вашингтон да овладее кризата в Персийския залив и започналата надпревара за Червено море. Към момента, Вашингтон е затънал в безизходна ситуация в Сирия и Ирак, подкрепя кървава и безперспективна война в Йемен и не успява да окаже адекватна подкрепа на Сомалия за справяне с Ал Шабаб. Нерешителни се оказаха и действията на Вашингтон по арабо-израелския въпрос. Нереализираният план на Къшнър и избързалото признаване на Йерусалим за столица на Израел, създадоха доста повече проблеми, отколкото съществуваха преди това.

Същевременно, основните външнополитически опоненти на САЩ в региона са във възход. Русия постоянно разширява своето влияние в Североизточна Африка и Близкия Изток, Иран почти завърши своя сухопътен коридор към Средиземно море, а Китай комбинира икономическата си експанзивност с отваряне на първата си презокеанска база в Джибути. Местните партньори също започнаха да играят двойствена игра спрямо САЩ. Турция се сближи с Русия и Иран след като Вашингтон подкрепи кюрдските бойци в Сирия и Ирак. Саудитска Арабия потърси сближаване с Русия, за да си гарантира допълнителни опции в надпреварата за Близкия изток, а напрежението между Катар и околните държави създава тягостна външнополитическа обстановка, която остава все така нерешена.

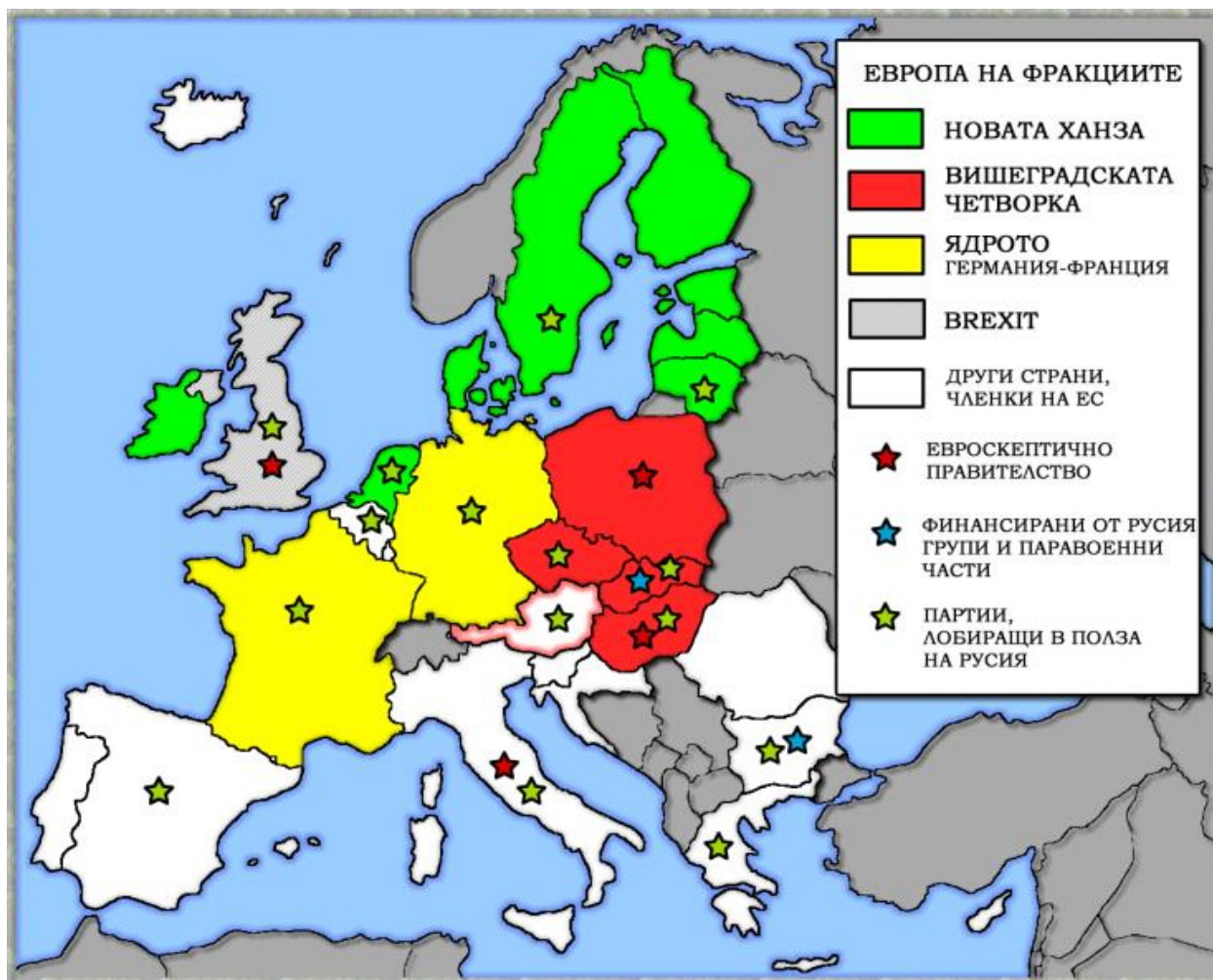
НА ИЗТОЧНИЯТ ФРОНТ НЕЩО НОВО

Ситуацията става все по-сложна и в Далечния изток. Китай, след като десетилетия наред залагаше на икономическа експанзия и политически връзки, навлезе в нов етап от своята външнополитическа програма. В скорошна статия, посветена на издигането на Китай, проф. Ориана Мastro нарича Китай „скритата суперсила“ (Stealth Superpower) и обяснява как Пекин успява да прикрие своите външнополитически амбиции за глобална роля. В действителност, претенцията на Китай да бъде редом със САЩ на политическия небосклон не е нито нова, нито толкова скрита. Още в края на Студената война, изследователят Пол Кенеди, в своята книга „Възход и падение на Великите сили“ прави ясна и относително вярна прогноза за несъмнения възход на Китай като

водеща политическа, икономическа и военна сила. Подсказките за плановете на Пекин не липсват нито през 90-те нито в началото на XX век. Още през 2011 г. се заговори за „Новата Голяма игра“ между Китай и Индия, в която САЩ се намесиха като съюзник на Делхи. Преди това Китай реализира сериозно икономическо развитие и постигна редица дипломатически пробиви, които постлаха пътя за случващото се през второто десетилетие на XXI век.

Още в началото на своя втори мандат, Обама заяви че Пасифика ще бъде негов основен приоритет. Оказа се, обаче, че САЩ не успя да направи нищо съществено по въпроса. Филипините започнаха бавно да напускат орбитата на Вашингтон, а твърдите съюзници – Южна Корея и Япония също потърсиха сближаване с Пекин с оглед необходимостта от туширане на напрежението със Северна Корея. Намесата на Русия след 2013 г. също повлия негативно на американските позиции в региона. Пак по времето на Обама, Китай стартираха и програмата за превъоръжаване на армията, чийто първи етап ще завърши към 2025 г. Появиха се и изкуствените острови в Южнокитайско море, които предизвикаха поредица от дипломатически кризи между страните в региона. Същевременно, безпрецедентните по размер китайски инвестиции заляха Мианмар, Малайзия, Индонезия, Шри Ланка, Непал и потекоха още по на запад към Пакистан – дотогава твърд съюзник на САЩ в борбата с талибаните в Афганистан. Пекин активизира и своето влияние в Нова Зеландия и Австралия, където китайски субсидии се оказаха значително перо в бюджета на не един или двама политически лидери.

ПРОСПАНАТА ЕВРОПА

И докато Вашингтон се луташе в избора си на посока на Изток, в Европа започнаха да се случват неща, които само в рамките на няколко години поставиха под съмнение поколения политически, социални и икономически инвестиции от страна на САЩ. Поредица от популистки и десни политически сили преминаха във възход. Нерешителната и често неадекватна политика на САЩ имаше своята роля в тези процеси. Мигрантската вълна, предизвикана от събитията в Близкия Изток, промяната в климата в пустинните и полу-пустинните райони и

продължаващите войни в Африка и Азия пренаписа политическите параметри на Стария континент.

Опонентите на САЩ и най-вече Русия и нейните идеологически сателити побързаха да обвинят Америка за бежанската криза. „Ако американците не се бяха месици навсякъде, сега нямаше да има бежанци“ е мантра, която е в постоянно обръщение. САЩ не успяха да направят абсолютно нищо смислено, за да я контрират. В последствие, тази трактовка, макар и не формално, бе възприета от лидерите на Вишеградската четворка, както и от популистките партии във Великобритания, Нидерландия, Франция, Австрия, Унгария, България и т.н. САЩ за пореден път бяха въввлечени в сложната политическа игра на Европа и за пореден път се оплетоха в нея така, както това се случва и преди сто години. Вашингтон се превръща в пасивен наблюдател на деструктивните процеси в ЕС, същият този ЕС, който се създава с благословията и насърчаването от страна на Вашингтон. Същевременно, оттеглянето на Америка от Източна Европа и запълването на вакуума с евтина руска пропаганда е процес, който вече започна да дава своите гнили плодове. Както посочва в своето отлично изследване специалистът Димитър Бечев, Русия успява без да влага прекалено много средства и усилия да извлече максимална полза от пасивността на своите политически опоненти. Китай също започна да се прокрадва в Източна Европа. Възможността за осигуряване на щедри заеми без сериозни политически условия, се струва доста примамлива за онези държави, които все още не са част от ЕС. Босна и Херцеговина и Сърбия вече се превърнаха в удобни опорни пунктове за китайската политика в Източна Европа, чийто сондажи към Косово, Албания, и Македония няма да закъснеят. Засега европейските финансови и политически механизми пречат на реализацията на китайските икономически планове в страни като Унгария и България, но тази тенденция ще се запази само до тогава, докато тези механизми действат адекватно.

Именно тяхната ефективност е заложена на карта от поредното разделение в ЕС, започнало в началото на 2018г., със създаването на т.нар. Нова Ханза (виж картата горе). Страните в нея са за строго регламентиране на фискалните политики както на ЕС като цяло, така и на отделните членки. Това ги противопоставя на „юга“, където държави

като Италия са за ограничаване на мониторинга по отношение на фискалните дефицити. Италианската позиция вероятно ще намери щедра подкрепа и от страните от Вишеградската четворка, които са за по-силно изразен национален суверенитет не само по миграционните, но и по останалите политически въпроси. Цялото това разделение създава пред САЩ един пъзел с твърде много части, който във Вашингтон могат и да не успеят да сглобят. В един свят, в който все повече държави играят своята собствена игра, загубата на ЕС като стабилен партньор за американците може да се окаже фатална за техния „световен политически ред“.

БУРЯТА В ЗАДНИЯ ДВОР

Според доктрината Мънроу, формулирана в началото на XIX век, САЩ са единствената сила, която има право да се меси в делата на Западното полукълбо. Разбира се, тази доктрина е била пробивана многократно от няколко европейски сили, но като цяло, Двете Америки са повече или по-малко заден двор на Вашингтон, особено след 1945 г.

Днес, тази парадигма е изправена пред изпитание, не толкова отвън, колкото отвътре. Тежките икономически сътресения в Латинска Америка, възхода на наркокартелите и политическите кризи предизвикаха поредица от процеси, които сериозно подкопават влиянието на САЩ в Западното полукълбо. Венесуела, Колумбия и Мексико са само част от проблемните държави. Напрежението в Бразилия продължава да тлее и макар новият президент Болсонаро да обещава подкрепа за Вашингтон, неговите популистки изказвания вероятно сериозно ще се разминат с политическите реалности. Същевременно, политически лидери като Мадуро и Обрадор ще продължат да бъдат енигма за политическите анализатори, макар и по различни причини. Докато Мадуро допобреба Венесуела в гроба, който започна да копае Чавез, Обрадор реши да преобърне на 180 градуса борбата срещу наркокартелите в страната с идеята да потърси някакво възможно помирение. Същевременно, кризите доведоха и до засилване на мигрантската вълна – процес, чийто корени бяха видими при Обама, но достигна своя разцвет по времето на Тръмп – обявил се за върл враг на имигрантите. Въпреки това, зидането на стени няма да

спаси САЩ. В момента, Мексико са в същото положение спрямо своята северна съседка, каквото е Турция спрямо ЕС – мигрантският поток зависи единствено от добрата воля на правителството. В този смисъл, антагонизирането на Обрадор може само да доведе до още повече проблеми за Тръмп и неговата администрация. Както вече стана дума, наркокартелите продължават да еволюират, създавайки сложна и все по-глобална мрежа, най-вече в Америките, но също така и през океана в посока Африка и Азия. Същевременно, джихадистите от Ислямска държава започнаха да търсят варианти за пренасяне на своята дейност в Западното полукълбо.

СУПЕРСИЛА, НО ДО КОГА?

Паралелно с външнополитическите проблеми, САЩ се изправя и пред редица вътрешни трудности. За всички наблюдатели е ясно, че политическия елит на страната е в задънена улица, що се отнася до адекватни идеи за по-нататъшния курс на развитие. Нито демократите, нито републиканците се показват способни да формират адекватен екип, който да разработи правилна стратегия за действие и справяне с множеството проблеми. Отново и отново се проявява липсата на експертна оценка по отношение на локалните фактори, както в Близкия Изток, така и в Европа и Азия. Макар САЩ да разполага с някои от най-добрите изследователски институти в света, политическите решения очевидно се взимат от хора, които не четат достатъчно множеството журнали, които се публикуват в собствената им държава. Същевременно, във Вашингтон редовно се проспиват важни културни, политически и икономически тенденции, които се развиват отвъд океаните, и за които на локално ниво се говори доста, но в глобален план се знае малко.

Институционалната криза в страната също е доста сериозна. Администрацията на Тръмп, две години след идването ѝ на власт, все още не е реализирала до край своята кадрова политика – 25% от постове в департамента по отбраната и 50% от местата в Хазната все още не са заети с постоянни кадри, а се ръководят от временно назначени лица с неясни прерогативи и отговорности. Същевременно, Сенатът и Конгресът остават крайно пасивни в своето поведение

спрямо действията на президента – тенденция, която бе видима и по времето на Обама, когато адекватна намеса от страна на тези институции можеше да контрира някои от твърде спорните и недалновидни решения на предходната администрация.

Криза има и във въоръжените сили. Станалият легендарен секретар по отбраната Джим Матис неколкратно заяви, че САЩ изостават или не са достатъчно напред по отношение на своите опоненти в прекалено много сектори на военното дело. Матис се зае да реформира структурата и задачите на войсковите съединения с цел да се повиши боеспособността на армията. Потърси се и развитие в посока конвенционалната война – клон от стратегическото и тактическото мислене, който до скоро беше изместен от нуждата от водене на различни по характер военни действия срещу бунтовници, джихадисти и други паравоенни структури. Американските военни бързо осъзнаха, че в Русия и Китай текат процеси на модернизация, с които САЩ непременно трябва да се съобрази. Макар в чисто военен аспект взетите решения да са несъмнено правилни, без адекватно взаимодействие с политическата класа, реформите в армията могат да се окажат недостатъчни или непълни.

Мандатът на Тръмп вече отмина до половината и подобно на двата мандата на Обама обещава да е също толкова нерешителен от гледна точка на големите проблеми пред САЩ. Тръмп изглежда деен от гледна точка на гръмки изказвания и повърхностни ходове, част от които се оказаха успешни. От друга страна, президентът напомня за спял боксьор, замахващ срещу боксова круша. Нанася толкова много удари, че няма как поне някои от тях да не попаднат в целта. Но въпреки това е болезнено очевидна липсата на фокус, концентрация и ясно виждане за нещата.

САЩ са прекалено нерешителни и прекалено несигурни. Липсва им ясна доктрина по отношение на това кога и при какви обстоятелства да се месят в локалните военни и политически процеси. Липсват ясни рамки в обема и обхвата на една евентуална намеса. Липсва и прозорливост по отношение на това с кои местни лидери трябва и не трябва да се сключват сделки. САЩ, винаги водени от своята

„Предначертаност“ (Manifest Destiny), все още не успяват да решат как да съчетаят принципност и практичност в своя полза.

Отдръпването на Тръмп от ангажиментите зад граница, противно на мнението на мнозина не е нито неочаквано, нито нелогично. Тръмп прави онова, което американските политици вече са правили след 1815, 1918 и 1973 г. След опитите за създаване на воден от САЩ международен ред, следва период на отдръпване и затваряне – концепция, заложена още от Джон Адамс в началото на XIX век. Въпросът в случая е дали такова отдръпване в настоящият момент е наистина най-доброто за Щатите.

ВАЖНО ЛИ Е, ЧЕ САЩ СЕ ИЗТЕГЛЯТ ОТ СИРИЯ?

Краят на декември се оказва динамичен за Близкия изток. Турция подготвя мащабна офанзива срещу кюрдските сили в Северна Сирия, Израел започна операция срещу военна инфраструктура на Хизбулла по границата с Ливан, "Ислямска държава" се завърна в Ирак, а Тръмп обяви, че иска изтеглянето на американските сили от Сирия незабавно.

Последното събитие макар и с най-малко отношение към военната ситуация, сякаш придоби най-голямо военно значение и, може би защото става дума за Тръмп или за външната политика на САЩ, медиите и коментатори започнаха дебати какво означава евентуалното изтегляне на САЩ и как то ще се отрази на региона. Но тези разговори не говорят за „слона в стаята, ако можем да използваме този израз, а именно: на първо време защо има изненадани от действията на Тръмп и второ, че американската политика е в застой и няма думата относно войната в Сирия.

За да се разбере смисълът на евентуалното изтегляне на американските сили от Сирия, трябва да се направи кратък обзор и да се погледне какъв е резултатът след тегленето на чертата. Вашингтон никога не е показвал особен интерес към ситуацията в Сирия преди появата на "Ислямска държава". Докато войната стартира през 2012, след година на демонстрации и сблъсъци между опозиция, активисти и

сирийското правителство, включването на САЩ в събитията дойде едва през 2015 г., когато джихадистите от "Ислямска държава" вече бяха завзели важни градове в Сирия и Ирак.

ИД застрашаваше сигурността и стабилността на правителството в Багдад, което получаваше подкрепа от САЩ, а действията на групировката преливаха от Сирия към Ливан, Йордания, Египет и Либия. За американската армия нямаше друг вариант, освен да се включи в международна коалиция срещу ИД, особено когато джихадистите удариха западни столици с кървави нападения. Общественият натиск изискваше САЩ и съюзниците им да се намесят, а това скоро ги вкара в събитията в Сирия. Но никой от тях – нито във Вашингтон, нито в Париж или Лондон, е желал или е бил подготвен за дълго оставане. Антитерористична операция е едно, но заемането на действителна позиция в геополитически сблъсък, е съвсем друго.

В Сирия западните сили завариха Русия и Иран, двете държави с най-голямо влияние в района, които сметнаха започването на удари по позиции на ИД от страна на международната коалиция, за вражески акт със скрито послание и удар по зоните им на влияние. Днес покрай войната срещу ИД англичани, американци и французи разполагат с военни бази в Сирия, техника и войници, но идеята как ще бъдат използвани в бъдеще напълно липсва на този етап.

Американската политика е в застой още от администрацията на Барак Обама, който с безразсъдното си бездействие даде „зелена светлина“ за случилата се през 2015 г. руска интервенция в Сирия. От този момент нататък, няма по-важен фактор в определянето на международната политика спрямо конфликта в страната от Русия. По-късно Тръмп започна своята президентска кампания с обещанието, че ще върне американските войници у дома и той имаше предвид най-вече Афганистан. В речите на Доналд Тръмп Сирия присъства главно в контекста на кампанията срещу "Ислямска държава", докато американският президент напълно игнорира войната, бушуваща от 2012, стотиците хиляди жертви на сирийските правителствени бомбардировки и факта, че интересите на САЩ в Близкия изток са сериозно ударени заради амбициите на местните играчи като Турция, Саудитска Арабия и Иран.

Американците не само се включиха най-късно в геополитическата игра, но и техните сили реално са най-малобройни. В сравнение с близо стотите хиляди подчинени на Иран членове на милиции или с хилядите руски войници и наемници, двете хиляди американски войници, които са разположени в момента в Сирия, изглеждат незначителна сила. Новината за изтеглянето им предизвика силни критични реакции в САЩ заради удара по имиджа на Вашингтон.

Това е много важен момент – вероятно най-важният в цялата история около планираното изтегляне на американските войници от Сирия. Решението на Тръмп дойде след разговор с турския президент Реджеп Ердоган. Този разговор беше проведен на фона на силни противоречия между Анкара и Вашингтон заради кюрдските сили – докато Турция ги счита за терористи и готви офанзива срещу тях, то американската армия извършва съвместни патрули с курдите и само два дни преди решението на Тръмп, американското командване в Ирак и Сирия обяви пълната си подкрепа за Сирийските демократични сили, от които са част кюрдските части. Лично за Тръмп, ескалация в Сирия - конфликт, в който нито е имал желанието да участва, нито разбира – е нежелателен и досаден развой на събитията, който по-добре да бъде избегнат. И докато в САЩ американският президент е подложен на разследвания и критики, няма по-добър момент от този, за да обяви, че изпълнява предизборното си обещание да изтегли американските войници.

За поне две поколения в Близкия изток присъствието на САЩ е свързано с войни, разрушения и източване на природни ресурси. Едва ли има съмнение, че думите на Тръмп за „световния полицаи“ и прекратяването на американското участие в различни конфликти, са били чакани дълги години. Иронията в случая е, че именно в Сирия американците пропуснаха шанса си да поправят имиджа си, сринал се след инвазията в Афганистан и в Ирак преди над 15 години. Сирия през 2018 не е Ирак през 2003. Светът, геополитиката, икономиката, обществото – нищо не е същото. Не са същите и очакванията към

Вашингтон. Неслучайно коментари в арабското онлайн пространство показват по-скоро разочарование и учудване от безраличие на Тръмп и решението му да изтегля войски, които – както в случая с Афганистан – са единствената форма на сигурност в цели райони. Един арабски анализатор написа, че когато САЩ са започнали офанзивите си преди близо 17 години, те днес имат отговорността да гарантират разбитата от тези войни стабилност – за Тръмп нещата не изглеждат по този начин.

Кой печели и кой губи от изтеглянето на САЩ?

Губи Израел, който в лицето на САЩ има най-сигурния си гръб и присъствието на американската армия в Източна Сирия даваше някакви гаранции срещу засилването на иранското влияние в района. Израелският премиер заяви, че страната му ще продължи ударите си по иранските бази в Сирия с подкрепата на САЩ, но усещането, че трябва да се оправят сами е все по-силно сред израелските военни.

Губят и курдите. През последните три години САЩ изградиха няколко бази, увеличили контингента си и доставиха оръжия на курдските сили. С американска подкрепа бяха създадени Сирийските демократични сили (СДС), които днес фактически контролират Източна и Североизточна Сирия и няколко пъти възпираха разширяването на турската зона в Северна Сирия. След евентуалното изтегляне на американските войници, тези територии ще бъдат подложени на атаки от Иран и Асад. Още в първите часове след изявлението на Тръмп, сирийските правителствени сили изтеглиха войници от Идлиб в посока Дейр ез Зор, където е главната база на СДС. Някои коментатори предвиждат, че курдските части ще бъдат принудени да се включат на страната на Асад и вина за това ще носи Тръмп.

Някой ще каже, че губят и сирийските бунтовници, но ще сгреша. Сирийската опозиция разчиташе на американско включване във

войната, но тези надежди умряха заради политиката на Обама. Бунтовниците днес разчитат предимно на Анкара, а САЩ виждат като разочарование и партньор, с който трябва да имаш много наум, когато работиш с него.

Печелят обаче иранците. За тях изтегляне на САЩ означава засилване на контрола в Сирия и директен достъп на Техеран до Средиземно море. Пропагандата на аятоласите вече се възползва по най-добрия начин, като в иранските социални мрежи и онлайн медии бяха публикувани многобройни победоносни съобщения за това как Иран е принудил САЩ да си тръгнат. По същите причини печелят и руснаците.

А "Ислямска държава"? Вероятно за никой, който следи отблизо войната в Сирия и ситуацията в Ирак, не е изненада, че джихадистите се завръщат. Политиката на Тръмп противоречи на докладите на собствената му администрация, на службите за сигурност и на предупреждението на американската армия, че ИД разполага с достатъчно сили, за да контролира територии в Сирия и Ирак. Групирането се разпростира и на други места – в Нигерия, например, джихадистите завзеха два града и убиха десетки войници само за две седмици. Очаква се ИД да довърши изграждането на новите си структури до началото на другата година и събития като това в Страсбург ще изглеждат нищожни пред задаващата се опасност.

Изтеглянето на Вашингтон няма да повлияе на факта, че войната в Сирия продължава и че американската администрация няма думата по въпроса. Под управлението на Обама и Тръмп, САЩ се изтеглиха от много сфери, в които доминираха доскоро. Вероятно идва времето, в което да си представим Близкия изток без Америка, а вакуумът съвсем скоро ще започне да се запълва от други сили. Ако тези тенденции се запазят, вероятно ще застанем на прага на поредната промяна в международен план, а това със сигурност ще създаде още множество трусове.

ИСЛЯМСКА ДЪРЖАВА НАПРЕДВА В НИГЕРИЯ

След серия от атаки срещу нигерийската армия в Североизточна Нигерия през последните няколко седмици местният клон на Ислямска държава – Ислямска държава в Западна Африка – успя да превземе град, разположен в близост до езерото Чад. На 25 ноември групировката разпространи кадри като доказателство, въпреки че нигерийското правителство отрича джихадистите да са превзели града Кангаруа в щата Борно. При сраженията бойците са пленили поне един танк и друга военна техника.

Завземането на града е последица от успешни нападения. На 19 ноември ИД причини смъртта на 42 войници в офанзива в близост до град Метеле в щата Борно. Правителството беше принудено да признае, че над 40 войници наистина са загинали в битките.

На 22 ноември Ройтерс публикува информация, че повече от 100 нигерийски войници са били убити в сражения с ИД от 18 ноември насам. Самата групировка публикува редица изображения, които потвърждаваха тези данни.

Кангаруа е малък град, но превземането му показва, че ИД е повече от подготвена да контролира територия, въпреки всички уверения на Нигерия, че ситуацията е под контрол.

АМЕРИКАНСКИ УДАРИ ПОРАЗИХА ПОЗИЦИИ НА АЛ КАЙДА В СОМАЛИЯ И ЛИБИЯ

В началото на декември, американската армия извърши няколко въздушни удари по позиции на Ал Кайда в Сомалия и Либия. Основната цел на ударите е военна инфраструктура и капацитет, като загиналите бойци са над 20.

В Либия, въздушен удар причиниха смъртта на 11 бойци на Ал Кайда в Ислямския Магреб и унищожиха три бронирани превозни средства в близост до Ал Уайнат на 29 ноември.

Подобни удари бяха извършени още два пъти през тази година. На 13 юни боец на Ал Кайда в Ислямския Магреб беше убит при атака южно от Бани Уалид. През март в Убари американските сили убиха Муса Абу Дауд – високопоставен командир в Ал Кайда в Либия. Той беше един от най-явните лидери в групировката, започнал кариерата си от алжирските джихадистки кръгове преди над 30 години.

Африканската команда на САЩ (АФРИКОМ) заяви, че ударът на 29 ноември тази година е извършен в координация с международно признатото либийско правителство в Триполи. За тази година подобни удари бяха извършени шест пъти на територията на Либия, поразявайки цели на Ал Кайда и Ислямска държава.

В Сомалия, на 30 ноември АФРИКОМ причини смъртта на девет души от групировката Ал Шабаб в близост до Лебеде. Най-вероятно ударът е извършен с подкрепата на сомалийските правителствени сили, след като в същия ден Ал Шабаб обявиха, че са превзели град Гуфгудуд, намиращ се в района на Лебеде.

Като цяло, американската армия се фокусира върху позиции на Ал Шабаб в провинция Мудуг от ноември насам. От 3 ноември досега са загинали 53 бойци на групировката.

В момента американското командване извършва удари в Сомалия, Йемен и Либия по бази и структури на Ал Кайда и Ислямска държава. Тези удари, обаче, не намаляват способността на групировките, тъй като лидерите й са бързо заменяни от нови лица, докато структурите и мрежите им остават дълбоко свързани с местните общности и политика.

ЗАПЛАХАТА ОТ РАДИКАЛИЗЪМ В ЦЕНТРАЛНА АЗИЯ СЕ ЗАСИЛВА

Динамиката в Централна Азия показва, че от регион, който беше известен с „износ“ на бойци, днес се превръща в зона на местен тероризъм и вътрешно напрежение, като най-вероятно тази тенденция ще се запази.

Узбекистан и Таджикистан са две от страните, които „произвеждат“ най-много чуждестранни бойци на глава от населението: 1500 в Узбекистан и 1300 в Таджикистан.

В същото време на засилването на вътрешните атаки, радикализмът на местни групи се разпространява и далеч пределите на Централна Азия. Посредством диаспората бяха извършени няколко нападения с големи последици – можем да споменем атаката в Стокхолм, в Ню Йорк, в метрото на Санкт Петербург, Истанбул. Всички тези нападения са извършени от бойци идващи от Централна Азия.

Силите за сигурност и службите в Европа са притеснени, че подобни атаки може би ще се засилят и дните на спокойствие в Централна Азия са преброени. Връщане на контрола над териториите, завзети от Ислямска държава в Сирия и Ирак, последната терористична атака в Таджикистан, при която загинаха четирима туристи, както и увеличаващото се ниво на насилие в съседен Афганистан, са фактори за засилен интерес от страна на джихадистки групи към Централна Азия.

Наблюдателите забелязват, че ИД пренасочва своите операционни структури към Афганистан посредством местния си клон в Източен Афганистан. Бойците на ИД в Афганистан вече показаха неведнъж, че са способни на особено тежки и добре планирани нападения, а дейността им привлича чуждестранни бойци от Централна Азия. Несигурната граница между Афганистан и Таджикистан, която се използва дълго време за трафик на наркотици и оръжие, е още един фактор, който подпомага набирането на нови членове от Киргизстан и Таджикистан.

Друг фактор за засилването на радикализма е неадекватната политика на правителствата срещу екстремизма. Стриктният контрол върху религиозните практики, лошата социална и икономическа среда, дискриминацията на малцинства и смазването на всяка възможна опозиция в името на борбата срещу тероризма, са фактори, които стоят в основата на възраждането на радикални групи.

През последните години държавите от Централна Азия се сближават с Китай, което се отразява и на мерките, които взимат у дома. Прехвърлянето на китайския модел за репресия не трябва да става част от политиките на правителствата в Централна Азия, тъй като това ще доведе до по-голяма заплаха от радикализация какъвто е примерът от Западен Китай и уйгурите.

Унищожителната асимилационна политика на Пекин към уйгурите и други мюсюлмански малцинства е една от причините сближаването с Китай да се разглежда като нежелано от духовенството и представителите на опозиционни групи не само в Централна Азия, но и други райони. Пример е последната атака в Пакистан, насочена към консулството на Китай в Карачи. При тази атака загинаха четирима души.